

SZÉNÁSI MIKLÓS
Hogy haza tudjak menni

Reggel érkezett, kiderült, rossz vonatra szállt és végül a szerencsi állomáson kellett éjszakáznia. Sajnálta volna, ha zavar, szabadkozott, meg aprója sem volt, váltani akart, de az állomáson nincs pénzváltás, az ember ne menjen oda a kisasszonyhoz, hogy aprót szeretne, hanem keressen egy helyet, ahol azt mondják neki, parancsoljon uram, mit iszik, igyon sört, mert az jó hűvös, hiába, rozsdásodnak a levelek a vonat ablakán túl kanyargó erdőkben, látta ezt utazás közben, küszöbön az évszakváltás, elmúlt augusztus huszadika, és onnantól már kifelé futunk az időből, figyelte e szerényen és szelíden mozgó világot, kicsit olyan volt, mint régen, nagyon régen, még gyerekkorában, azóta is nagyon szerette a Zemplén lankás táját, a szemnek majdnem olyan jót tesz, bólintott, mint hajóról nézve a tenger, a sör jó hideg volt, azt mondtam, folytatta, ne csapoltat, hanem üvegeset adjon, poharat is, mert az üveget nem szeretem szopogatni, nem olyan az íze úgy, adjuk meg a módját, leültem, rágyújtottam, néztem az embereket, akik itt is éppen olyan szomjasan ültek és álltak és beszélgettek, akár otthon, és azt gondoltam, van még idő, ezért előkerestem a tárcámat, odatettem a számotokat, hogy majd foglak hívni, de nem emlékeztem a körzetszámra, azt nem írtam le, az meg eszembe sem jutott, hogy ugyanaz ott is, meg itt is, vagy meg is kérdezhetném, de nem vagyok én olyan, tudod, nem szeretem, ha nem tudok valamit magamtól, ne gondoljon rólam senki semmi olyat, ne bámuljanak rám, ki ez a vörös fickó, miket kérdez itt, inkább kértem még egy üveggel, zöld üvegeset, mert az mégis más, és jólesett volna konyak is, gondoltam hirtelen, tudod, a vérnyomásnak az nagyon jót tesz, tetszett nekem ez a hely, a hideg sör, meg a langyos pohárba töltött konyak együtt, az asztalterítők, a kockás abroszok mindig is a gyengéim voltak, tudod, hogy szeretem, milyen legyen egy kocsmá, ha nem ilyen, nem csak asztalok pucér lappal, még ha könnyebb is azokat takarítani, és nem kell mosatni sem, és kérdeztem, van-e még konyha, mert kedvem lenne harapni valamit, nem tudtak adni semmit, lassan zárunk, mondta a pultos, csodálkoztam, ennyire azért csak nem lehet még késő, de ez van itt, kisváros, korábban nyugszik a nap, sör viszont van, vonogattam a vállam, akkor az is jó lesz, miért is ne, sör és konyak, azzal is jól lehet lakni, van benne energia, és jót ittam, a telefonálásról meg tényleg elfelejtkeztem, annyira gyorsan este lett, aztán meg szóltak, hogy záróra, lehet menni, záróra, mondtam, hamar elfutott az idő.

Ezt a levegőt nagyon szeretem felétek, kértem még búcsúzóul néhány sört, hadd élvezzem majd a folyó közelében, erdők, folyók, mi más kell nekünk, nem igaz, csak szunyogok ne lennének, azok a rohadt dögök hemzsegek felétek, hogyan bírjátok ti, mert nekem az segített egyedül, hogy rágyújtottam, és az úgy-ahogy riasztotta e férgeket. Ültem a sétányon, egy padon, egészen közel a folyóhoz, nem jegyeztem meg, valami hosszú nevű emberről keresztelték el, hallgattam, hogy csend van, és tetszett nekem ez a sötét, ittam a sörtöket, és áldottam boldogult Lajos bátyánkat, aki azt mondta, bontó nélkül soha, sehova, mert ha van két sör, azzal ugyan lehet ügveskedni, de ha már csak egy marad, ott a pánik, hogy vagy találsz valamit, vagy nem, mert ha csak egy ócska és rozsdás vasdarab is akad, vagy amíg van egy kétforintosod akár, addig nyerő lehetsz, de ha már sem pénz, sem kulcs nincsen, ha nem találsz közlekedési táblát, kavicot, korlátot, kapaszkodót, kerítést, akkor nehogy már szomjan kelljen pusztulnod. Előzd meg a bajt, ezt mondta szegény Lajos, legyen nálad bontó. Nem foglal el sok helyet és arra se csábít, hogyha baj van, rántsd elő, mert a mi korunkban nem jó már bicskával hadonászni, ha probléma van, állj fel és tűnj el, amilyen gyorsan csak tudsz, már nem te mondd meg, miből van a hold, hagyd meg azt azoknak az embereknek, akik fiatalabbak nálad és valószínű, hogy erősebbek is, mi már nem emelgetünk zsákokat, gerendákat, elég volt annak idején, lejárt az időnk, inkább bontót hurcoljunk magunkkal, mint kést, még ha annak különben több értelme is volna, de túl sokat beszélek, igaz-e, mondd csak, veletek mi van?

Miklós nézte Kormányos ráncos arcát, ezeken az öröktől fogva ismerős vonásokon látszott igazán, hogy szalad az idő, ilyen volt gyereknek is, de mégis más, együtt nőttek fel, határtalanul nagy reményekkel, azt hitték, sohasem lesz vége, hogy mindent meg fognak kapni, amit csak akarnak, akkor még lehetett volna belőle, belőlük bármi, most meg már nincsen semmi, csak élni egyik napról a másikra és igyekezni mindenben találni valamit, ami széppé teszi, ha már itt kell hagyni, legyen értelme azt mondani, mint a focimeccs végén, hogy szép volt, fiúk, nézte a testvére vörös haját, ez a bozont híres volt annak idején, erre a nép szőke vagy barna, fekete vagy szürke, nem ilyen vörös, most inkább sárgás színűnek látta, már ahol maradt belőle, mert a sapka, ahogyan hátracsúszott a homlokából, mutatta a helyét, fényes, csillogó koponyáját nem kímélték az évek, amikor legutóbb látta, több tincs forgolódott a fején, de annak tíz éve is lehet már, hiába, ennyire gyorsan megy az idő, pedig szerették őket egymást, jó testvérek voltak, de messze esik Budapest, utazni senki nem szeretett, vasúton legalábbis, a Tokai testvérek vízen

nőttek fel, ragaszkodtak ahhoz, hogy víz közelében éljenek, Miklós ittragadt, a töltések töltötték ki napjait, vigyázni arra, ne öntsön ki az ár, idősebb bátyjai viszont nagyobb kalandra vállalkoztak: Lajos a Fekete-tengeren hajózott, Vilmos francia partok közelében koptatta a fedélzetet, kiszolgálta az idejét és végigharcolta a légióval Afrikát, Kormányos meg a Duna vizét szennyezte, emlegette vigyorogva, mennyire szeretett a hullámokba vizelni, ahogy elnézte Miklós, bizony sűrűn tenyészték rajta a nyugdíjas kor barnás foltjai, de azért nem nézett ki rosszul, milyen is legyen az ember, ha közelebb van a hetvenhez, mint a hatvanhoz, és egész életében robotolt, eltemette a feleségét, a gyerekeit, és reggel érkezett este helyett, és bár az előző napi vacsorát megették, mi a fenét kezdjen vele a gazda, ha vár és hiába vár, mert a vendég nincsen sehol, a sör se melegedjen meg, fogyjon el minden, ez volt az elve, nincs az, amit el ne lehetne fogyasztani. Azért jólesett volna enni valamit, nem, kérdezte, lehet, hangzott a válasz, neked igen, de nekem nem, tudod, mondta Kormányos, nekem az a sör meg konyak betart még sokáig, viszont úgy érzem, szomjas vagyok, nagyon szomjas. Láta Miklós, alig tudja a gyufával eltalálni a dobozt, várja csak, fogta Kormányos remegő kezét, ennyire öreg nem vagy te még.

A temető mellett állt a ház, a kert végéből lehetett látni a halottak parcelláit, a sírköveket, kereszteteket, néha a szél erre sodorta a koszorúk arany betűkkel írott szalagjait, azokat mindig visszavitték a temető kukáiba, mert Erzsike nem szerette volna, ha bárki azt gondolná, hogy ők onnan elhoznak valamit is, csak úgy maguktól. Nem mondta, de mindenki tudta, a lánya, a fiai, a férje is, hogy a bárkiken nem akárhókat ért, hanem az elhunytak egyre népesebb seregét. Még egy ilyen kis helyen is szaporábban gyarapodott a halottak társasága, mint az élőké, gyereket már nem annyira szívesen vállaltak a fiatalok, harangozni esküvőre kevesebbet kellett, mint egyébre, mondta is Bálint atya, akit nagyon szerettek, fogyunk, fiam, fogyunk, mint a kenyér, néha eljött, olyankor nem vették szájukra hiába az Úr nevét, Miklós sem, holott ő azt mondta, a kommunista az kommunista marad akkor is, ha vén trotty lesz belőle, és szarra sem jó, ekkor Erzsike könyökön bökte mindig, üss már a szádra, de ha már belelendült, Miklóst nem lehetett megállítani, ő annak idején, mondta büszkén, mikor az oroszok szétverték a németeket, belépett a pártba, ahol elvárták, hogy bólogasson, mint a juh, meg tapsoljon, akár a színházi közönség, de nem is róluk van szó, szünetet tartott, ivott és gyorsan töltött, mert egy pohár ne maradjon üresen, csak akkor, ha már nincsen rá szükség, nem róluk, hanem rólam, aki a szavamat adtam és a szavam szent. Ebben volt némi ellentmondás, szent

szó meg kommunisták, mondta Bálint atya, de ne politizáljunk, az ennek az országnak a rákfenéje, maradjunk az élet fontosabb dolgainál, mit is fog főzni ma Erzsike, aki híresen jó szakácsnő volt, senki olyan paradicsomos csukagombócot vagy négygombás fasírozottat nem csinált erre, mint ő. Paprikást, galuskával. Imádom én ezt az asszonyt, mondta Miklós, az atya meg reménykedett, talán ma mégsem kell újra végighallgatnia, milyen is volt az, mikor a gazda, akinek hajdan még jóval kevesebb árok szántotta arcát, délceg ifjú technikusként kocsmában ült és fogadást kötött sokadik nagyfröccse után, hogy az első nő kezét meg fogja kérni, aki belép az ajtón és nem kurva, és bizony Erzsike volt az, ilyen mellei voltak, mutatta, de az atyát ez soha nem hozta izgalomba, nagyon rendes lány volt, nem is állt velem szóba, bizonygatta Miklós, ahogy én akkor kinéztem, de utána mentem, tántorogtam végig a Kossuth utcán, lestem, hova megy haza, és másnap, hogy kialudtam magam, vasalt inget húztam, nyakkendő, bekopogtam hozzá és vallomást tettem, miszerint a szándékaim tisztességesek és nem viccelek, egy Tokai nem komolytalanokodik soha, és eleinte ugyan húzódozott, nem volt ehhez szokva, de aztán csak igent mondott, hozzám jött végül. Szépen énekelt, de nem akartam, hogy ez legyen az élete, álljon a mikrofonnál, rázza a seggét és kornyikáljon a részeg parasztnak, hallja ezt az embert, pironkodott Erzsike, ne is hallgasson rá, és szedett még a papnak, de azért ezt sajnálom, sóhajtott, olyan szép hangom volt, hogy csudájára jártak, a gyerek várhatott volna még, de ilyen volt ez az ember mindig, akaratos, csökönyös bolond, és fordult a szobába, indult a szekrényhez tiszta csészéért, mert tudta, porcelánból szereti a kávé, az atya, ez volt a koreográfia mindig, de hát ismerték egymást, és Miklós szerint nem ártott volna Kormányosnak sem, ha találkozik Bálinttal, aki olyan rendes ember, de a testvére inkább szomjas volt, és nem bírta már türtöztetni magát, odament a konyhaszekrényhez, levette tetejéről a körtés üveget, letekerte a kupakot, beleszagolt, ez jó, mondta, ez nagyon, nagyon jó, és elővett egy poharat magának, töltött és a szájához emelte, Miklós meg nézte, és nem is az zavarta, hogy ezt csinálta, hogy csak úgy hozzányúlt ahhoz, amihez semmi köze, mert a tanár úr, Dobos hozta ezt a pálinkát, és ünnepnapokra tartogatta, márpedig ez a látogatás ünnep volt, még ha a célját, az igazit eddig nem is tudta, és nem is azért sajdult meg a szíve, mert neki nem töltött a bátyja, holott tudhatja, egy Tokainak szüksége van a szeszre, mert az ereiben is az folyik, hanem mert ebből a kapkodó, türelmetlen, feszült mozdulatsorból pontosan megértette, nagyon nagy baj van, Kormányos orvosnál járhatott, és vélhetően azért jött,

hogy tegyenek még egy próbát. Így volt ez tizenkét éve, eljött és kérte Erzsikét, segítsen neki, főzzön rá, mosson rá, fizet érte, kifizeti azt is, amit megesszik, Erzsike közbevágott, hogy ahol két embernek van mit enni, ott jut a harmadiknak is, de ha már pénzt akar adni, akkor adjon arra pénzt, amit meg fog inni, arra nekik nem telik, ismeri ő a sógorát, kiváló ember, de az isten szesze sem lenne elég neki, egyébként szívesen látja, de a szobában nem lehet bagózni, csak itt a konyhában, ha éjszaka cigizni akar, akkor itt fog neki megágyazni, vagy alhat felőle ruhában is, ha nem bírja ki reggelig, de legalább azt ki kellene próbálnia, hogy éjfél-től hajnalig ne igyon semmit, Miklós amúgy is korán kel mindig, megy a vízre, menjen vele, aztán jöjjenek, reggelizzenek, ha Miklós az erdőbe indul, kísérje el, gombát azt ne szedjen, ahhoz biztos, hogy nem ért úgy, mint az ura, ne menjen pocsékba, amit összegyűjtenek, de ha ott van a jó levegőn, ha mozog, ha elfárad, akkor lesz talán étvágya is, talán könnyebben lép ki abból a mederből, aminek a tetején hínár, az alján iszap kavarog, és ahol valami nagyon megragadhatta a lábát, hogy süllyed, egyre mélyebbre, bizony, mondta erre Kormányos, a szám is tele van már sárral, nevetett és inni kért, nem is inni, csak egy sört, magyarázta, az olyan, akár a víz, így volt tizenkét éve, most is erre megy ki, csak akkor fiatalabbak voltak, most meg minden este ott cite-rázik a halál a kert végében, és ha nem a temető száraz koszorúí zörögnének, akkor is lehetne sejteni, hogy kö-zük van már egymáshoz, mint a lánynak meg a legény-nek, akik gyűrűt húztak egymás ujjára, és csak idő kér-dése, mikor lesz ebből nász.

Évike, két fél rumicillint legyen kedves tölteni nekünk, mondta Miklós a kocsmában, ülj le kint, mondta Kormá-nyosnak, a szőlőlugas alá, de az nem akart kimenni, ne-kem ne felet tessék, hanem egészséget, és adjon egy cigit is, kotorászott a zsebében gyufa után, Miklós némileg nehez-telt ezért rá, a deci az sok, az nem jó jel, hideg van még, húzta össze magán a zakóját, de azért ülünk ki, szeretem nézni ezt az utcát, ahogy jönnek-mennek az emberek, ha-za a boltból, vagy munkába, már akinek van hova, mert nagy itt a szegénység, magyarázta a testvéreinek, minden más, mint hajdanában, a gyár bezárt, a szövetkezet szét-szakadt, nem tudom, mi lesz ebből, minden messze van ide, aztán váltott, vigyázz csak, a küszöbön állt meg, krá-kogott, fogta a poharat, a szájához emelte és ledöntötte, aztán megrázkódott, öklendezve támasztotta az ajtófélfát, remegett egész testében, még a veríték is kiverte a homlo-kát, vége, kész, rendben, sóhajtott és visszafordult, bocsá-nat, Évike, tetszik tudni, nem ez az első ma, de a megszo-kás, hát te, már megittad, nézett Kormányosra, aki röstel-kedve próbálta nagy markában elrejtetni az üres poharat,

de hiába, szomjas voltam, mentegetőzött szégyenlősen a bátyja, akkor most te fizetsz, közölte Miklós, nem volt a hangjában harag, de Kormányos érezte, ez így lesz jól, természetesen, nyúlt a nadrágja zsebébe, aztán a másikba, a zakójára ütött a mellkasánál, kigombolta, az ingénél motozott, a bélést tapogatta, közben nézett a nőre, aztán a testvére mögé, mint aki most eszmél évszázados nagy ál-mából, végül csak káromkodni kezdett, hangosan, a sze-rencsi rablókát szidta, álmomban lehetett, nyöszörgött, amíg aludtam azon a hosszú nevű sétányon a padon, biz-tosan cigányok voltak, kifosztottak, elvitték a tárcámat, az igazolványomat is, rohadt tolvajok, segíts ki, kérlek, majd megyek és veszek ki a bankból, ekkor Évike, aki látott már sokféle színjátékot és ezúttal viszont csálhatatlan bi-zonyossággal érezte, ez a tohonya részeg nem lódít, az igazat és csakis az igazat mondja, tett egy megjegyzést, amitől a testvéreket az infarktus kezdte kerülgetni:

– Igazolvány nélkül nem fog menni.

A reggelit meglehetősen csendben költötték el. Erzsike ujjnyi vastag darabokat szelt a szalonnából, a végét be-vagdosta, hogy majd nyíljon szét, akár a kakas fején a ko-rona, zománcos serpenyőbe dobta, hadd engedjen levet, és a tüzet is lejjebb vette, nem szerette volna, ha füstöl a zsír, közben hagymát aprított és a tojásokat számolgatta, hogy ennyi kell majd a hal bundájához, ez meg mehet mind a rántottába, és úgy forgatta a hagymát, hogy csak enyhén piruljon meg, nem is baj, ha kicsit nyers marad, mondta, szereted így te is, ugye, kérdezte a sógorát, de vá-laszt nem várt, most jöhet a tojás, az edényben kavarta össze, nem szerette habosra verve, így a színe szebb ma-radt, csak majd szórni kell rá paprikát, sőt sem tettem be-le külön, mondta, elég sós ez a szalonna, szép kövér disz-naja volt Ferieknek, ez volt az utolsó darab belőle, saj-nos, mindennek vége lesz egyszer. Kormányos eleinte csak tologatta a villával az ételt a tányéron, aztán, hogy finnyás képpel vett a paradicsomból Erzsike biztatására, úgy érezte, most nem is lenne rossz enni. Esztendejét sem tudta, mikor evett utoljára zöldséget reggelire. Tört a ke-nyérből is, a rántotta ugyanis tocsogott a zsírban, de annyi-ra jólesett. Szerette volna megkérdezni, kaphatna-e abból a korábbi körtéből, de ahogy Erzsikére nézett, aztán Miklós-ra, úgy gondolta, jobb, ha hallgat és fal tovább. A felét bír-ta megenni. Hátradólt és cigarettáért nyúlt, szabad, kérdez-te, de már gyújtotta is, a láng ott nyújtózott a gyufa hegyén.

– Fogtál valamit? – kérdezte az asszony az urát.

– Evezőt. Meg botot – bólogatott huncut képpel Mik-lós. – Meg azt, ami ott van a rózsa tövében.

Ha nem hozott volna ilyen gyakran halat, gombát, er-dei gyümölcsöt, vagy ha nem megy el erdőpásztorkod-ni, nem jönnek ki a nyugdíjból. Az is jó volt, hogy el-szegődött kapálni mások szőlőjét, krumpliját, mikor

minek volt a szezonja, így jutott mit szedni a tányérba. Meg bor is szüret után. Nyolc-kilenc hektó minden évben, ami tavaszra el is fogyott menetrendszerűen. Legalább azért sem kellett pénz adni.

– A szememmel baj van – mondta Miklós reggeli után. – Alig látok már olvasni.

– Mit olvasnál? – kérdezte Kormányos.

– Újságot. Könyveket. Tudod, hogy mindig is faltam a betűket.

– Milyen bort magyarázott Erzsike? – Váratlan, de logikus volt a témaváltás.

– Ami itt terem. Nekünk nincsen szőlőnk, kicsi ez a kert. De kapok bort a munkámért, és ez jó mindenkinek. Kérsz? Hozok a hűtőből.

Kétliteres kóláspalackot varázsolt elő. Akár a pisa, nézte Kormányos, de a szaga jó, biccentett, ahogy Miklós töltött.

Gyorsan ittak.

– Ezt most én elteszem – suhant át Erzsike a konyhán. Döbbenet figyelte, hogy már csak félig volt a flakon. Régen járt erre Kormányos, elszokott ettől a tempótól. Pedig Miklós is megitta a magáét. Ezért is tartott attól, mire vállalkoznak.

– Ha szeretnétek ebédet is, akkor kezdjétek tisztítani a halat.

– Gyere – mondta Miklós. – Majd én csinálom, te meg meséld, mi van veled.

Semmi különös, legyintett Kormányos, a régi műsor, aztán panaszos hangon azzal folytatta, hogy a múltkoriban rosszul lett, kórházba került és majd belepusztult. A maga felelősségére jött el, de az orvosok megmondták, nincs sok hátra, vagy abbahagyja, vagy vége. Az is baj, ha azonnal leállok, az is, ha nem eléggé fegyelmeztem. Mi a nyavalyát csináljak, tárta szét a karját, miközben Miklós a halakkal kínlódott, egész életében ittam, cigiztem, majd éppen most fogok megváltozni. Ugyan már.

– Légy szíves, hozd ki azt a bort – kérte.

Miklós először azt mondta, nem, aztán mégis bement a házba.

Jó kedvük volt, amikor ebédeltek, bár Kormányos nem volt annyira formában.

– Nem szoktam én ennyit enni – mentegetőzött.

– Nem ízlik a leves? – Erzsike feszülten figyelte, még a kanala is a levegőben maradt egyetlen hosszú pillanatra. Borsóleves volt, a konyhakertből frissen húzott, kövér répával és kevéske sonkával, a tetején fűszeres, piros paprikás zsír úszott. Kormányos meg is sütötte a száját, Miklós ragaszkodik ahhoz, hogy a leves legyen mindig forró, csóválta a fejét Erzsike.

– Finom – bizonygatta Kormányos –, de nekem ennyi elég.

– Ne menj sehova, öcsém – mókázott Miklós, mintha ő lenne az idősebb. – Ezek a halak reggel még a folyóban úszkáltak, hidd el, nincsen ennél jobb nálatok sem. Nem teheted meg, hogy meg sem kóstolod.

Azért Kormányos csak rágyújtott, míg a többiek a levest kanalazták. A szőlőt figyelte, felvette a padról az újságot, nézte a képet a címlapon, letette, a terítő mintáját vizsgálgatta, és azon gondolkodott, hogy nem éhes, viszont szomjas.

– Nem is ittunk semmit étvágycsinálónak – kapaszkodott hirtelen támadt mentőötletébe, mintha zsinorra akadt volna a dél sötét és kusza labirintusában.

– Ha csak ez volna a baj, lenne rá orvosság – sóhajtott Erzsike. Szerette ő ezt a nagy vörös medvét, de abban nem nagyon hitt, hogy meg tudnák menteni. Legutóbb is az volt a cél, hogy csökkentsék a napi adagját. Kigyógyítani? Nem orvosok ők, amit tudnak kínálni, az némi környezetváltozás a koszos és bűdös város után, jóféle étkek és a remény, hogy ne igyon, csak annyit, amennyit a testvére.

Miklós felpattant, irány a háló, az ágy mögött, emlékezett, kell még lapulnia valami rumnak, pár napja rejtette oda, ez olyan kézenfekvő hely, ki az ördög gondná, hogy pont oda dugja, Erzsike aligha kutakodna itt, mert ha nyár volt, kánikula, akkor bizony rászólt, ne forralja már az agyvizét, mert nem fog bírni magával, aztán ha nagyon hangos lesz, szól majd Kismiklósnak, hogy apuka már megint hóbörög, gondolom, mondta pongyoláját igazgatva és fél szemmel a lekvárfőző fakanálra sandított, mint az egyetlen igazán alkalmasnak ítélt fegyverre, amivel majd rendet vághat, ha úgy hozza az események, mert nagy, erős asszony volt, ha előbb ütött, férfi vele szemben talpon aligha tudott maradni, de nem tartotta célravezetőnek az erőszakot, jobbnak ítélte fiát bevonni e küzdelembe, aki csak néha nyitotta rájuk az ajtót, viszont soha nem mulasztotta el kifaggatni őt, ha négy szemközt maradtak, rendben mennek-e a dolgok, mert nem szeretné apuka karját megcsavargatni, bár ha nincs más megoldás, természetesen, mondta, nem fog ő elzárkózni ez elől sem, de mert ez egyaránt kínosnak bizonyult volna az apa és a fia számára is, Miklós leginkább kihátrált a konfliktusból, így ugyanis a büszkeségétől jóval csekélyebb mértékben kellett megválnia, mint az olykor zajosabb és fájdalmasabb változat bekövetkezte során. A rumos üveg ott volt, majdnem tele. Kormányosnak töltött először, kérdezte Erzsikét, aki csak rázta a fejét, elég melege volt a levestől is, aztán magának, de akkorra a testvére már megint az üres poharat dugta az orra alá, hogy őt se hagyja szomjazni.

– Szálkás a hal?

Kormányos kibúvónak szánta ezt a kérdést. Milyen lenne a keszeg meg a ponty? Pontosan tudta a választ. Erre számított, köszönte, akkor ő talán megy és rágyújt, kávét esetleg kér, majd, addig is kiül a lugas alá, nézi a virágokat, a fűvet, a ház oldalán a kőpor mintáit, a bogarak táncát a levegőben, hallgatja, hogyan zörög a szél a temetőben, a halálnak olyan szépen csilingelő muzsikája van, nagy, erős fák ágai rezegnek a korhadt koporsók felett, ha volna még abból a reggeli borból, jegyezte meg szerényen, hideg nincsen, mondta Miklós, mindjárt végzek az ebéddel, addig azért próbálj meg várni, egyszer kapkodva falt halat és hiába élte vízen, víz mellett az életét, az mentette meg, hogy a lánya, aki az anyja szépséges hangját örökölte – a rossz természete nélkül, tette hozzá mindig Miklós, ha felidézte ezt a régi történetet, hogy Erzsike tekintete szórjon csak rózsaszíromnyi nagy szikrákat –, és a városban énekelni meg zongorázni tanít gyerekeket, igazi, súlyos hangversenyzongorán, emelte fel a hangját, mert fontosnak tartotta erre külön is felhívni a figyelmet, a finom és hosszú ujjai a torkába nyúlt és kihúzta a keresztbe szorult bűnös csontdarabot. Aztán ez a halszájka csak nőtt és vastagodott, ha este mesélte Miklós, és a sokadik fröccse után, rendszerint jércecsonthoz hasonlította, és maga sem értette már ilyenkor, miképpen nem vette észre, a kapkodás, magyarázta, az viszi el az élet értelmét, a rohanás, hogy nincsen idő semmire, mintha nem történe meg minden, aminek meg kell történnie, mintha el lehetne veszíteni bármit is, amit ránk szabott a sors, nem kell ész nélkül és mohón küzdeni, csak azért, hogy a veszteségek újabb veszteségeket termeljenek, ha az órák gyorsabban járnak, ez a pusztaság hosszú távon senkit sem fog megmenteni a kárhozattól, bukkant elő az a régi és mára elhalványodott éneke, melytől a templomok látogatása sem volt idegen. Viszont ez a bor, figyelmeztette Kormányost, meg fogod tapasztalni, nagyon savas. Égni fog a gyomrod, és ezt a tüzet nehezebb lesz eloltani, mint a szomjúságodat. Igyad vízzel. Fröccsnek, mondta a testvére, annak, bölintott Miklós, de szódát majd csinálni kell. Ha nem tartanék attól, hogy valami bolondságba keveredsz, arra kérem, menj el a kútra, hozzá víz az onnan a kannában, mert van itt is, ha kinyitod a csapot, folyik, de a kút vize jobb, mélyebbről jön, hűvös, jó vasas, abból sokkal jobban esik a szóda, de inkább menjünk együtt, bírálta felül előző gondolatát, közben az is megfordult a fejében, hogy akkor hoznak sört is, az már nem volt több itthon.

Délután végül bort ittak, Kormányos tisztán, Miklós meg sima vízzel. A kávé után viszont le fogunk dőlni, közölte ellentmondást nem tűrő hangon, valamikor aludnom is kell, tudod, még sötét van, mikor hajnalban indulok a folyóra, éjfél előtt viszont képtelen lennék elaludni,

ilyenkor lopok egy kurta órácskát. Fekszem az ágyon, kavargok bennem a nap, akár a folyó vize, olyannak érzem magam, mintha törött ág lennék magamban, vízre hajló levelekkel, sodródok, nem is tudom hova, és figyelem, miféle emberek arca dereng a napot tükröző felszínen, sok ismeretlen és néhány azok közül, akikkel találkoztam hosszú és fárasztó életem során, és mindig rettegek, hogy egyszer majd Erzsikét látom, vagy éppen magamat, de azért jobban félek attól, mi lesz, ha én maradok egyedül, nagyon nem tudnám én megszokni nélküle, a konyhában a tányérok, az edények helyét sem ismerem, a mosógépet nem fogtam munkára soha, a csirkét tudom etetni, ha kell, elvágom én a torkát, és leforrázom, kitépem a tollát, de hogy aztán mi legyen vele, az már nem az én világom, te ugyan nem vagy nagy étkű, de hidd el, nincs, aki ilyen jól sütné és főzne, ha kicsikét jobban leszel, csinálj majd palacsintát, túrósat, lekvárosat, olyan áfonya-, meg szilva-, meg baracklekvárokat szokott főzni, és lesz majd hurka meg kolbász is, ha kopogósabbra fordul az idő. Én mindig egyedül voltam, mondta erre Kormányos és nézte a hengerelt falat a szobában. Kényelmes volt az ágy, de nem szokott a délutáni alváshoz, igazából semmi nem kötötte le, semmi nem érdekelt, számára pohártól pohárig tartottak a kisebb-nagyobb periódusok az elmúlt néhány esztendőben, csak tántorgott, nem is próbált kapaszkodókat találni, mintha mozogna a föld és úgyszólván hiába lenne minden, tudod, kereste a szavakat, én Irént szerettem, de engem a munkám a vízre vitt, ő meg várakozott otthon, mint valami rossz regényben, ha jöttem, ott voltam vele, de az eszem máshol járt, nem éreztem jól magam otthon, pedig kedves volt ő, emlékszel, milyen nagyon régről ismertük mi egymást vele, nem is tudtam elképzelni, hogy más legyen a feleségem, inkább ott volt a gond, hogy nekem nem állt jól ez az élet, nem tudtam mit kezdeni a házasságosdival, aztán meg, hogy jöttek a gyerekek, az ikrek, Irén más lett, vagy ha nem is lett más, másképpen viselkedett, már csak az számított, hogy nekik jó legyen, és ez rendben is volt, de én meg kezdtem magam feleslegesnek érezni, mi szükség van rám, kérdeztem magamat, de ezt ki nem mondtam volna hangosan soha, egyre inkább ez foglalkoztatott még a hajón is, és bár tudtam, nem lesz ez így jó, nem tudtam ellene tenni – hallod? Miklós azonban már aludt, Kormányos meg úgy gondolta, elég volt ennyi a múltból, minden elmúlik, ha elég régen történt valami, talán nem is kell emlékezni rá, legjobban elfeledni mindent, úgyszólván az lesz a vége, itt marad, amit összeszedett addig, ő meg megy át a nagy semmibe, pucéron, szürkén és porosan. Legalábbis így képzelte. De mostanában szerette sehogyan nem képzelni. Forgolódott még, aztán azt gondolta, befejezi ezt a tétlenséget és kiosont a konyhába.

– Jesszusom – mondta Erzsike, ahogy a háta mögött megszólalt, hogy honnan vehetne elő poharat. Mosogatót, nem hallotta a víztől a lépteket. – Nem alszol?

– Majd alszom eleget – dünnyögte Kormányos. A feje fájni kezdett, erős ez a levegő, morogta, Erzsike nem hallotta, mit mond, de gondolta, ha fontos, mondja újra, de az nem szólt, csak kért abból a borból, bolond vagy te, csóválta a fejét az asszony, ha Miklós ennyire elveszítene a mértékét, agyonütném, aztán az jutott eszébe, mit is mondhatna neki, miért ragaszkodik az élethez, miért akarjon másképpen, miért akarjon egészségesen élni, nem gyerek már, a javán régen túl van, nem lesz tiszta a tüdeje soha többé, a májával agyon lehetne verni egy bikát is, a gyomra kész, a bőre, akár az alligátoroké, csak a színe nem, mit lehetne mondani ennek az embernek, mi az, ami miatt érdemes élni, mi a szép ebben a nyomorúságos földi létben, nem hivatkozhat a feleségére, meg a gyerekeire, a halottak nem fogják itt tartani, a háza, amit szeret, az lehetett szép valamikor, vagy húsz éve jártak nála, akkor még náluk, érezték, a Duna felől fúj a szél, ügyes vagy, bólintott Miklós, közel a víz, ilyenek vagyunk mi, Tokaiak, zsebelte be az elismerést Kormányos, de az a ház asszony nélkül ma legfeljebb ól, ha olyan, mint a gazdája, aztán az is eszébe jutott Erzsikének, ahogy folyatta a forró vizet a kezére és a zsiros habot dörzsölgette, hogy őszintén szólva azt is nehezen tudná megfogalmazni, ő mihez ragaszkodik, mert a gyerekek már régen kiröppentek, Kismiklós maga is négy gyerek apja, napról napra élnek, se munka, se pénz, ha mégis, akkor az asszony viszi a kocsmába, olyan, menyecskének sem volt jobb, elképzelni sem tudja, mivel fogta meg az ő fiát, de valamit biztosan tudott, Miklós meg bármilyen rendes ember is, annyi gond van vele, hiába cipeli a halat, a gombát, amit hoz, el is viszi, leengedi a torkán, lassan a tüdeje is oda, esztendejét sem tudja, mikor bújtak össze rendesen, még jó, hogy a lánya énekel, legalább ez van, nem sok, de valami, talán válasznak jó, ha nem kell nagyon sokat bizonygatni, őt mi tartja itt. Ettől elbúsult kissé, és azzal biztatta magát, ilyenkor kellene lecsavarni egy édes likőrösüvegről a kupakot, aztán meg mentegetőzőképpen hozzátette, hogy ugyan már, ahol ennyi bolond van, minek még egy, elmegyek, mondta hangosan, fürdeni és haját mosni, adig várjál, Miklós majd kel, aztán mentek a boltba.

A szűnyogok hamar érkeztek, pedig sokáig meleg volt még, de a vízen minden más. Négy körül indultak, majd evezhetsz, mondta Miklós, valamikor szerettél lapátolni, úgy emlékszem, rendben, hagyta rá Kormányos, jó is az, de már a karja nem volt a régi, a csuklója recsegett-ropogott, az ízületek, magyarázta, ezzel jár a hajósélet, bólintott Miklós és mutatta a magáét is, de tudod, mondta, én

minden nap jövök. Nemcsak ilyenkor, nyáron, hanem télen is. Akkor fel kell öltözni rendesen, kabát, sapka, sál, kesztyű is, amíg a folyó be nem fagy, jövök, ez tart életben, reggel is, meg este is, el sem tudom képzelni, mi történne, ha el kellene hagyni ezt a vidéket valami oknál fogva, pedig ha hiszed, ha nem, szóba került ez is, mert a lányom kapott állásajánlatot Ausztriából, de őt meg elhagyta a férje, tudod, matematikus volt, számító alak, nem is értettem, mit ettek egymáson, pedig rendes fiú volt különben, sokat söröztünk a lugas alatt, két szép kölyköt csinált az én drága Bettikémnek, de aki törtéket ad össze, oszt, szoroz, az mit kezd azzal, hogy borban az igazság, meg egy rózsaszál szebben beszél, vagy Ave Mária? Mehetünk volna mi is, mondta, igazából ezen múlik, mit határoz, mert a pénz kellene neki, magyarokat tanítani, nyelvet is gyakorolhatna, jó fizetése lenne, de nem tudja kire bízni a lányokat, mondta, gondolkodjunk, rajtunk múlik, mit döntünk, bármit is, nem fog érte megharagudni, tudja, mennyi minden ideköt minket, de mégis, ha többet nem, csak annyit tegyünk meg, hogy gondoljuk végig, esetleg nem vállalkoznánk-e az útra mi is. Négy-öt évről lenne szó, így mondta. Közben odaértek a varsákhöz, ezt nem lenne szabad, nézett Kormányosra bocsánatkérő mosollyal, de bottal nem tudnék annyit fogni, amennyi kell, így meg jut is, marad is, van néhány szomszéd, akik bármennyit átvesznek, az a szabály, hogy Erzsike előtt hallgatni kell, meg ne tudja, mert mit gondolsz, miből jut nekem sörre, cigire? Hiába veszi a piacon az asszony azt a szörnyű bolgár cigit, de három-négy doboz abból is elmegy minden nap, és akár bűdös, akár nem, ingyen azt sem dobják utánunk. Adott kagylót Kormányosnak, pengével feszítse szét a héjat, és kaparja ki a húst, ez lesz a csali. Tudod, mondta az idősebbik testvér, irigyellek, mert te jól érzed magad itt, ez a te világod. Ezek a lombos fák, ez a foszló felhőkkel teli ég, ez a folyóparti városka. Lehet, hogy a házad nem nagy, gondolom, ha lett volna pénzed annak idején, nem a temető kerítésénél veszel telket, az asszonyod azonban a lelkét is kiteszi érted, van hat szép unokád, néha csak rád nyitják az ajtót a gyerekeid, ha ünnep van, tudsz kire gondolni, ismernek és becsülnek, amerre jársz, de tulajdonképpen ha nem így lenne, akkor is az, hogy van lelkierőd jönni a vízre, és látom rajtad, élvezed ezt, már elég ok arra, hogy elégedett legyél. Én meg, kereste a szót Kormányos, nem bírok magammal, nincs türelmem semmire. Ahogy jöttem hozzátok, húsz évvel ezelőtől éreztem, hogy olyan jó az, nem csinálni semmit, nem sietni, csak inni a kocsmában, aztán jární, üldögélni egy padon, nézni az árnyékokat, villan-e fény a víz túlsó partjáról, vagy nem marad, csak a sötét, és esetleg reggel majd világosodni fog, mert ebben is van ám valami jó, még ha nem is tudom neked megfogalmazni,

micsoda. Mert amúgy, kérdezte Miklós, és kereste Kormányos tekintetét. Amúgy nem férek a bőrömbé. Sietek, mintha volna hova és miért. Mindig szomjas vagyok, próbálkozom eloltani a tüzet, de nem megy. Belépek valahova és fordulnék ki, mintha várnának valahol. S otthon? Otthon, ugyan már, esztendejét nem tudom, mikor mosogattam utoljára, örülök, ha nem látom azt a förtelmet, Irén után minden széthullott, engem meg nem is érdekelt, mi van, most meg egyre inkább azt érzem, az sem, hogy mi lesz. Mi lesz? Semmi. Gyűjtasz?

A csónak szelíden himbálózott a folyó közepén. Miklós, aki valaha arról volt híres, hogy hét folyóiratot járatott, és bár a tanyán, ahol Erzsikével házasetüket kezdtek, áram nem volt, de petróleum fénye mellett az összeset elolvasta, most úgy érezte, olyan szépeket kellene mondania, mint amiket akkoriban olvasott. De nem jutott eszébe semmi.

– Ugyan már – mondta végül.

A déli maradékot soha nem ette meg később, ezért vacsorára lecsót kaptak, jó csípős paprikásat. Volt sör is, de boroztak inkább, hoztak vizet a kútról szódának. Erzsike két patront is a szifonba csavart. Kormányos sokat ivott, de nem látszott rajta. Miklós viszont hamar elfáradt. Korán keltem, mondta, meg későn feküdtem, vár-

tam, jössz-e már, ahogy ígérted, nézett feddően a bátyjára. Az nevetett, igazából most először, amióta itt volt, ugyan, mondta, akkor sem lett volna semmi, ha nem jövkök, de azért jó, hogy jöttem, ki tudja, mikor látjuk egymást. Ezen Miklós megütődött, hiszen még most jöttél, most kezdődik el a kúra, ahogy megállapodtunk, de Kormányos tiltakozott, arról szó sem volt, nem állapodtak meg semmiben, az igaz természetesen, amit az orvosoktól mondott, tényleg nincs jól, tényleg kezdenie kellene magával valamit, de ami tizenkét évvel ezelőtt sem sikerült, az miért pont most érne más véget, adjál annyit, hogy haza tudjak menni, nincs türelmem most itt gyógyulgatni, érted, nem tudok itt várni, most még elbeszélgetünk itt, vagy ha fáradt vagy, menj nyugodtan és aludj, van még a flakonban bor, magában is megiszom, ha elfogy a szóda, aztán majd elalszom én is, nem zavar senki és semmi, azok sem, akik elhagytak és azok sem, akiket én fogok itt hagyni, de hidd el, ez lesz a legjobb.

Nem volt szomorú, inkább részeg, gondolta másnap Miklós, ahogy visszaidézte az előző napot, mikor elbúcsúztak az állomáson. Sokáig szorongatta volna a testvére kezét, de Kormányos megölelte, adott egy csókot a borostás képére és azt mondta: különösen ezt a palack bort köszönöm, meg a pénzt, mert hosszú az út hazáig.

BARNA T. ATTILA

A tél kutyái

*Kivégezve
halomra löve már
a táj
füst borul rá
sárga haja lebben
széttérül
A falu körül
csaholnak a tél
veszett kutyái
marakodnak üzekednek
acsarognak vonítanak
ólálkodnak egyre közelebb
morogva lábamhoz kúsznak
megnyalják kezemet

megnyalják szívemet*

Ez is

*Ezek a semmibe lógó utak
ez a sárban heverő ég

Ezek a térdre kényszerített tanyák
udvarukról
csaholás űzi
a harangszót

Ez a minden zugból
feléd mutogató árvaság
csupa vád

Ez az elgurult koponya-táj
lábad előtt

Ez is
ez is hazád*